

YAŞLILAR
İÇİN
TEMEL
İLKE, HAK
ve
BEKLENTİLER

Mart 2005 / Ankara

“ Bir milletin yaşlı vatandaşlarına ve emeklilerine karşı tutumu,
o milletin yaşama kudretinin en önemli kıstasıdır.
Mazide muktedirken bütün kudretiyle çalışmış olanlara karşı
minnet hissi duymayan bir milletin
istikbale güvenle bakmaya hakkı yoktur. ”

Mustafa Kemal ATATÜRK

YAŞLILAR
İÇİN
TEMEL
İLKE, HAK
ve
BEKLENTİLER

GİRİŞ

Türkiye nüfusu içinde 65 ve yukarı yaştakilerin oranı 2005’de toplam nüfusun yüzde 5,9’una ulaşmıştır.

Halen 4,3 milyon olan yaşlı nüfus 2015’de 5,5 milyona, 2025 yılında 8 milyona ulaşacaktır.

60 yaşında olanların ise 2025’de

12 milyon kişiye ulaşacağı tahmin edilmektedir.

YAŞLILAR
İÇİN
TEMEL
İLKE, HAK
ve
BEKLENTİLER

I. TEMEL İLKE

Cinsiyeti, soyu, ırkı, yaşı, inancı, yaşam biçimi, dünya görüşü, ekonomik ve sosyal konumu ne olursa olsun, bütün kıdemli yurttaşlar; onurlu, saygın ve bağımsız bir yaşam sürme hakkına sahiptirler.

Yaşlı hakları, yaşlı bireyin kendisine olduğu kadar, diğer bireylere ve topluma karşı taşıdığı sorumluluğu da kapsar.

II. YAŞLI HAKLARI

Bağımsız ve Özgür Yaşam

Yaşlılar;

- Bağımsız ve isterlerse sosyal hizmet destekli bir yaşam sürme,
- Özgürce seyahat edebilme,
- Hareket serbestisi sağlayacak düzenlemeleri talep etme,
- Gereksinim durumunda yaşam koşul ve biçimlerini dikkate alan, çağdaş bakım hizmetlerini talep etme,
- Bağımlı olsalar dahi, yaşamları konusunda karar verme haklarına sahiptirler.

İnsan Onuruna Yakışır Bir Yaşam

Yaşlılar;

- İstedikleri bir çevrede yaşamlarını sürdürme özgürlüğüne,
- Toplumsal bir sorumluluk üstlenme,
- Saygı bekleme,
- İnsan onuruna yakışır bir yaşam sürme,
- Başkalarına bağımlı olsalar dahi, onurlarını zedeleyen tutum ve davranışları reddetme haklarına sahiptirler.

Gelişim, Sosyal İlişkiler ve Dini Gereksinim

Yaşlılar;

- Kendilerini geliştirme, eğitime ve yaşamlarını yönlendirme,
- İnançlarına uygun ibadet yerlerini (cami, kilise, sinagog vb) kullanma,
- Sosyal çevrelerini seçme, kültürel etkinliklere, boş zamanlarını değerlendirme ve spor etkinliklerine katılma haklarına sahiptirler.

II. YAŞLI HAKLARI

Toplumla Bütünleşme

Yaşlılar;

- Bilgilerini, yaşam deneyimi ve becerilerini topluma sunma ve gençlere aktarma,
- İşverenden ve işyerlerinden, esnek ve emekliliğe hazırlayan bir çalışma ortamı oluşturulmasını talep etme,
- Yaptıkları gönüllü işlere karşılık bir katkı talep etme haklarına sahiptirler.

Aktiflik ve Katılımcılık

Yaşlılar;

- Demokratik haklarını kullanma ve ifade etme,
- Çıkarlarının korunması için örgütlenme,
- Sosyo-kültürel, politik ve toplumsal katılımı sağlamak için etkinlikler düzenleme haklarına sahiptirler.

Ayrımcılığın Engellenmesi

Yaşlılar;

- Yaş ayrımcılığının engellenmesi ve bu konuda toplumun bilinçlendirilmesi için gerekli olan önlemlerin devlet, yerel yönetimler ve ilgili kurumlar tarafından alınmasını talep etme,
- Ücretli ve gönüllü çalıştıkları işyerlerinde yaş ayrımcılığından dolayı dışlanmama,
- Hukuki işlemlerde itiraz olmadığı sürece, yaş ayrımcılığı nedeni ile istenen belgelerin kaldırılmasını talep etme, haklarına sahiptirler.

II. YAŞLI HAKLARI

Sağlık Hizmetleri

Yaşlılar;

- Sağlık hizmetlerine etkin ve rahat ulaşabilme,
- Var olan sağlık hizmetlerinin standardının yükseltilerek, bu hizmetlerden etkin bir şekilde yararlanma,
- Yaşlı sağlığı birimleri ve klinikleri, yoğun bakım, acil yardım gibi özel hizmet modellerinin geliştirilmesini isteme,
- Sağlık sorunlarını değerlendirebilen ve sağlıklı iletişim kurabilen, bilinçli yaklaşım ve bakım uygulamaları yapabilen yetkin hemşireler ve bu alanda eğitilmiş yardımcı personeller tarafından bakım görme, haklarına sahiptirler.

Yaşam Kalitesini Sağlayan Bakım ve Hizmetler

Yaşlılar;

- Kendilerine çağdaş donanımlı bir bakım ve hizmet verilmesini talep etme,
- Kendilerine özel destek ve bakım verilmesini talep etme,
- Kendilerine bakan kimselere devlet ve yerel yönetimler tarafından destek sağlanmasını talep etme,
- Evde destek ve bakım hizmetleri, gündüz bakımevleri, toplu konutlar, yaşamevleri, yaşlı kulüpleri, evlere sıcak yemek servisi gibi çağdaş hizmet modellerinin geliştirilmesini isteme, haklarına sahiptirler.

II. YAŞLI HAKLARI

İstismarın Önlenmesi

Yaşlılar;

- Kendilerine yönelik her türlü istismarın önlenmesini talep etme hakkına sahiptirler.

Etik İlkeler

Yaşlıların,

- Tüm yaşam dönemlerinde, bakım, tıbbi tedavi ve diğer uygulamalarda, uluslararası etik ilkeler doğrultusunda yardım talep etme hakları vardır..

III. BEKLENTİLER

Devlet, Yerel Yönetimler ve Özel Girişimciler

- Devlet, yaşlılar alanında, Birleşmiş Milletler Uluslararası Eylem Planını, Avrupa Birliği Yaşlılar Politikasını ve diğer uluslararası anlaşmaları dikkate alan yetkin ve kapsamlı bir “Ulusal Yaşlılar Politikası” geliştirmeli ve uygulamasını sağlamalıdır.
- Birleşmiş Milletler tarafından 2002 yılında Madrid’de yapılan Dünya 2. Yaşlanma Kurultayı’nda oluşturulan Uluslararası Eylem Planı çerçevesinde, “Türkiye Yaşlılar Ulusal Eylem Planı” hazırlıkları ivedilikle sonuçlandırılmalı ve uygulamaya konulmalıdır.
- Yaşlılar konusunda hizmet veren kurum ve kuruluşların yakın işbirliği sağlanmalıdır.
- Yerel yönetimler, durum değerlendirmesi ile olanakları ölçüsünde yaşlılara yönelik programlar yapmalı, yaşlıların yaşam kalitesini yükselten hizmetlerden kolaylıkla ve indirimli yararlanmalarını sağlamalıdır.
- Sağlık sorunu olan yaşlı bireyin, bakımının sürekliliğinin sağlanması için kurum bakımından sonra evde bakım hizmetlerinin de devlet güvencesine alınması gerekmektedir.

III. BEKLENTİLER

Ekonomik Güvence

- Sosyal sigorta ve özel sigortalar tüm bireylere yaygınlaştırılmalı ve etkin bir şekilde devletçe denetlenmeli, sistem şeffaf olmalı, emeklilik hakları konusunda primlerin yatırılması güvencesi sağlanmalıdır.
- Sigorta programları kapsamı dışında bulunan yaşlılar sistemli, yeterli ve hak doğurucu nitelikte düzenlenmiş sosyal yardımlardan yararlanma hakkına sahip olmalıdırlar.
- Yaşlılar, emekliliklerinde, vergi indirim ve muafiyetlerinden yararlandırılmalıdırlar.

Sağlık Hizmetleri

- Sağlık profesyonellerinin yetiştirildiği tüm kurumlarda, yaşam döngüsü içinde yer alan yaşlılık döneminin de yeterince ele alınması gerekmektedir.
- Sağlık Bakanlığı, üniversitelerin ilgili birimlerinin işbirliği ve akreditasyon kurumlarının onayı ile yaşlı bireye bakım hizmeti verilen ünitelerde ve yaşlı bakım evlerinde, sertifikalı tüm sağlık personelinin çalıştırılması için sertifika programlarının ivedilikle başlatılması ve bu programların düzenli olarak sürdürülmesi gerekmektedir.
- Çeşitli kurumlarca düzenlenen kursların, yetkin kurumlar tarafından, “ilgili bakanlıkların denetiminde” sürdürülmesi sağlanmalıdır.

III. BEKLENTİLER

Yerleşme ve Barınma

- Yaşlılar, bağımsız yaşayabilmeleri için uygun fiziki çevreye kavuşturulabilmelidirler.
- Sağlık durumlarına göre düzenlemelerin yapılabileceği uygun konuta sahip olabilmelidirler.
- Yaşlılar, konutlarında ve konutlarının dışında güvenli bir ortamda yaşama hakkına sahip olabilmelidirler.
- Bu konuda yerel yönetimlerin etkin görev alması sağlanmalıdır.
- Yalnız yaşayanların güvenceye alınması sağlanmalıdır.

Günlük Yaşamı Kolaylaştırmak

- Yaşlıların günlük yaşam aktiviteleri ve faaliyetleri ile kendine bakım aktivitelerini kolaylaştırıcı araç-gereç yanında giyim, aksesuar ve mobilyaların tasarım ve üretimi konusunda ilgili kişi ve kuruluşların bilinçlendirilmesi ve bu alanda üretimin yapılması sağlanmalıdır.
- Yaşlıların günlük yaşamı kolaylaştırmada teknolojiden yararlanmaları sağlanmalı, bu konuda gereksinim duyulan eğitimin verilmesi sağlanmalıdır.
- Çeşitli ürünleri satan işyerleri ve mağaza zincirlerinin düzenli olarak yaşlı indirim günleri gibi uygulamaları ilan etmeleri sağlanmalıdır.

YAŞLILAR
İÇİN
TEMEL
İLKE, HAK
ve
BEKLENTİLER

“Yaşlanma; evrensel bir süreçtir ve toplumun
“Sağlıklı Başarılı ve Üretken” yaşlanabilmesi
ve “Yaşlıların Haklarının Korunması” konularına emek veren,
katkıda bulunan tüm kurum ve kuruluşlar,
önümüzdeki yıllar için son derece önemli ve saygın bir misyon üstlenmektedirler.”